

Vermoedelijk terp en huis op oever van de Mark uit 12e eeuw

21-8-1992

Bijzondere vondsten in Visserstraat

van onze verslaggever

Breda - Bij de archeologische opgravingen in de Visserstraat in Breda zijn waarschijnlijk zeer bijzondere vondsten gedaan, die een nieuw licht (kunnen) werpen op de ontstaansgeschiedenis van de stad.

In de Visserstraat hebben de mensen van de Archeologische Vereniging Breda (AVB) een terp blootgelegd, waarvan stadsarcheoloog Guido Van den Eynde vermoedt dat die in de 12e eeuw op de oevers van de rivier de Mark is opgeworpen. Daar bovenop bouwden de oude Bredanaars een huis, waarvan ook resten zijn gevonden als scherven en een grote haard. Omdat Van den Eynde in de Tolbrugstraat vele jaren geleden ook al eens op iets dergelijks is gestuit (maar de vondst was toen te klein om er conclusies aan te verbinden) heeft hij het meer dan sterke vermoeden dat er op de oevers van de Mark een reeks van terpen of verhoogde stukken grond heeft gestaan, waarop woningen zijn gebouwd. Die waren naar alle waarschijnlijkheid georiënteerd op het water van de Mark, die in die dagen een heel andere bedding volgde dan nu het geval is en die onderhevig was aan eb en vloed.

Havenactiviteiten

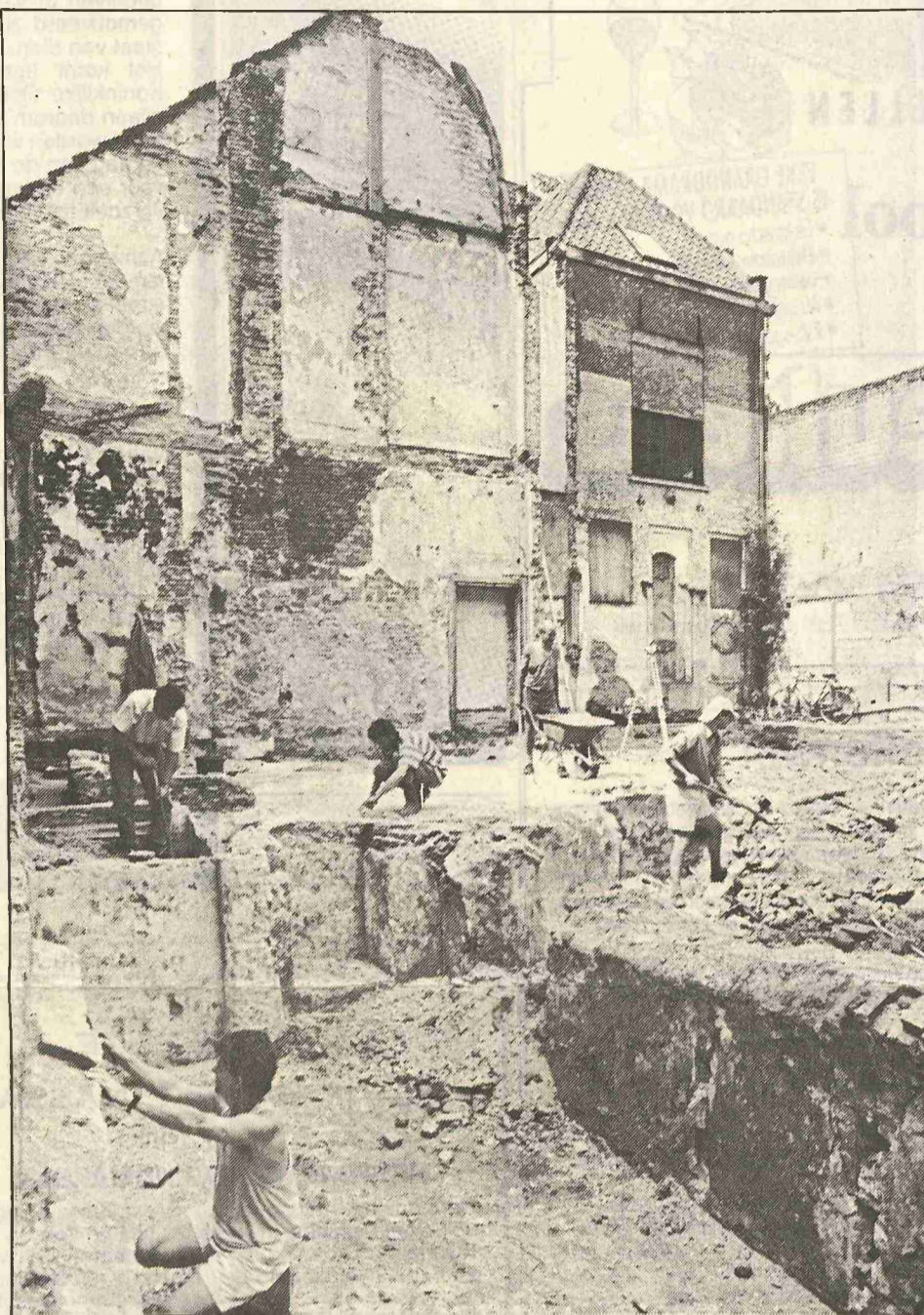
Enige tijd geleden zijn er bij opgravingen bij het Huis van Brecht al bewijzen gevonden van havenactiviteiten op die plaats in de dertiende eeuw. Dat gegeven en de resultaten van het onderzoek in de Visserstraat brengen Van den Eynde er toe te veronderstellen dat de oevers van de Mark in een vrij vroeg stadium tot ontwikkeling zijn gebracht en dat de Visserstraat betrokken is geweest bij de havenactiviteiten bij het Huis van Brecht. Hij heeft er samen met de Bredenaar Jac. van Hooydonk, die zeer belangrijk en uitgebreid archiefonderzoek voor zijn rekening neemt, nog geen idee van wat de vroegere inwoners van Breda met de rivier deden. „Het feit dat er een Visserstraat bestaat zou een aanwijzing kunnen zijn,” zegt de stadsarcheoloog.

Dordrecht

In Dordrecht zijn ook terpen gevonden als die in de Visserstraat en daar heeft onderzoek uitgewezen dat er veel handel werd gedreven op de rivier, maar of dat ook in Breda het geval is geweest konden Van Hooydonk en Van den Eynde gisteren niet zeggen. Verdere studie in de loop van de komende maand moet daarover meer duidelijkheid verschaffen. Beide zegslieden en de 'opgravers' van de Archeologische Vereniging zijn wel zeer tevreden over het resultaat. „Dit is echt heel bijzonder,” aldus Van den Eynde.

De onderzoekers hebben nog geen idee hoe de ontwikkeling van de oevers van de Mark na de twaalfde eeuw verder is gegaan. De opgravingen in de Visserstraat doen vermoeden dat latere bewoners de ruimte tussen de verschillende terpen hebben opgevuld met zand (daarvoor zijn aanwijzingen gevonden) en ook daarop weer huizen hebben gebouwd. Op die manier zijn er straten ontstaan met aaneengesloten huizenrijen. Dat is gebeurd in de tijd dat de stedelijke activiteiten buiten het kasteel van Breda en de Grote Kerk zich uitbreiden. De relatief kleine, maar aan gegevens zeer rijke opgravingen aan de Visserstraat hebben de topografische kennis van de vroegste geschiedenis van de stad sterk vergroot.

Breda is ontstaan rond het Kasteel en de Grote Kerk, die waarschijnlijk één complex vormden. „Daar omheen moeten burgers hebben gewoond. Wat die deden en waar zijn woonden weten wij niet precies, maar deze resultaten leren ons behoorlijk wat meer, hoewel we nog behoorlijk wat

• Uit opgravingen in de Visserstraat kan worden opgemaakt dat in de straat in de 14e en 15e eeuw de elite van Breda moet hebben gewoond.

FOTO DE STEM / JOHAN VAN GURP

moeten uitzoeken,” zegt Van den Eynde. De terp en de resten van woonbebouwing uit de 12e eeuw zijn niet de enige zaken die gevonden zijn in de Visserstraat. Op een hoger niveau, dichtbij het huidige maaiveld, is een huis uit de 15e eeuw aangetroffen, waarop een dik 'brandpakket' lag. Men gaat er vanuit dat dat huis is afgebrand bij de eerste grote stadsbrand van 1490. Zeer opmerkelijk is dat er afdrukken van de onderkant van tegels zijn gevonden. De tegels zelf moeten al voor de brand zijn weggehaald, de afdrukken zijn als het ware in de grond gebrand en vijf eeuwen later nog duidelijk te zien. Na die brand zijn vrijwel alle funderingen weggehaald en is er een nieuwe woning gebouwd, zoals toen ook de Havermarkt is gebouwd.

Volgens Jac. van Hooydonk was de Visserstraat in de 14e en 15e eeuw een echte Goudkust, waar de elite van het toenmalige Breda woonde. Mensen die in het Kasteel werkten en aan het Hof van de Heer van Breda verbonden waren of kanunniken van de Grote Kerk. Na de aanleg van de haven kwam juist dat gebied meer in trek bij de elite en moest de Visserstraat een stapje terug doen. Weer (veel) later nam de horeca die straat zoals bekend in beslag.

Grondbedrijf

Archeoloog Guido Van den Eynde is zeer te spreken over de samenwerking met Van

Hooydonk (die veel gegevens uit archieven haalt) én het Grondbedrijf. „We hebben toch een andere beleid rond opgravingen, we werken veel meer samen met het Grondbedrijf dan vroeger. Dat scheelt financieel enorm veel, zowel voor ons als voor het Grondbedrijf,” legt Van den Eynde uit.

De opgravers van de Archeologische Vereniging Breda ('zonder hen waren we nergens') speuren niet alleen in de grond, maar maken de grond milieu-technisch gezien ook schoon en leveren de grond weer bouwrijp op. Voorheen moest het Grondbedrijf dat doen. „Dat werkt heel goed,” meent de archeoloog, „het Grondbedrijf komt af en toe zelfs vragen of we niet op een plaats waar de dienst grond wil verkopen kunnen gaan graven. Het mes snijdt echt goed aan twee kanten. Voor ons is het voordeel dat we veel meer tijd hebben voor de opgravingen omdat we ons eigen tempo kunnen bepalen en niet meer binnen een vloek en een zucht weg moeten zijn.” In de Visserstraat is het ook op deze manier gegaan.

De opgravingen daar trekken veel belangstelling. „Niet zozeer van Bredanaars, want die komen niet meer in dit straatje,” zegt Henk Muntjewerff van de AVB, „maar wel van toeristen. Ik heb al in heel wat talen uit moeten leggen wat opgravingen zijn.”